

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ സപ്തമസ്കന്ധേ ദ്വിതീയോഽധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ
ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം
॥ സപ്തമസ്കന്ധേ ദ്വിതീയോഽധ്യായഃ ॥

നാരദ ഉവാച

ഭ്രാതര്യേവം വിനിഹതേ ഹരിണാ ക്രോഡമൂർതിനാ |
ഹിരണ്യകശിപു രാജൻ പര്യതപ്യദ്രുഷാ ശുചാ || 1 ||

ആഹ ചേദം രുഷാ ഘൂർണഃ

സന്ദർഭശനഃ |

കോപോജ്ജ്വലദ്ഭയാം ചക്ഷുർഭയാം

നിരീക്ഷൻ ധൂമ്രമംബരം || 2 ||

കരാലദംഷ്ട്രോഗ്രദ്ദൃഷ്ട്വാ ദുഷ്പ്രേക്ഷ്യഭ്രുകുടീമുഖഃ |

ശൂലമുദ്യമ്യ സദസി ദാനവാനിദമബ്രവീത് || 3 ||

ഭോ ഭോ ദാനവദൈതേയാ ദ്വിമൂർധംസ്തർയക്ഷ ശംബര |

ശതബാഹോ ഹയഗ്രീവ നമുചേ പാക ഇൽവല || 4 ||

വിപ്രചിന്തേ മമ വചഃ പുലോമൻ ശകുനാദയഃ |

ശൃണുതാനന്തരം സർവേ ക്രിയതാമാശു മാ ചിരം || 5 ||

സപന്തൈർഘാതിതഃ ക്ഷുദ്രൈർഭ -

രാതാ മേ ദധിതഃ സുഹൃത് |

പാർഷ്ണിഗ്രാഹേണ ഹരിണാ

സമേനാപ്യുപധാവനൈഃ || 6 ||

തസ്യ തൃക്തസ്വഭാവസ്യ ഘൃണേർമായാവനൗകസഃ |
ഭജന്തം ഭജമാനസ്യ ബാലസ്യേവാസ്ഥിരാത്മനഃ || 7 ||

മച്ഛൂലഭിന്നഗ്രീവസ്യ ഭൂരിണാ രുധിരേണ വൈ |
രുധിരപ്രിയം തർപയിഷ്യേ ഭ്രാതരം മേ ഗതവൃഥഃ || 8 ||

തസ്മിൻ കൂടേഹിതേ നഷ്ടേ കൃത്തമൂലേ വനസ്പതൗ |
വിടപാ ഇവ ശുഷ്യന്തി വിഷ്ണുപ്രാണാ ദിവൗകസഃ || 9 ||

താവദ്യാത ഭുവം യുയം വിപ്രക്ഷത്രസമേധിതാം |
സുദയധ്വം തപോയജ്ഞസ്വാധ്വായവ്രതദാനിനഃ || 10 ||

വിഷ്ണുർദ്വിജക്രിയാമൂലോ യജ്ഞോ ധർമ്മയഃ പുമാൻ |
ദേവർഷിപിത്യഭൂതാനാം ധർമസ്യ ച പരായണം || 11 ||

യത്ര യത്ര ദ്വിജാ ഗാവോ വേദാ വർണാശ്രമാഃ ക്രിയാഃ |
തം തം ജനപദം യാത സന്ദീപയത വൃശ്ചത || 12 ||

ഇതി തേ ഭർതൃനിർദേശമാദായ ശിരസാഽഭ്യുതാഃ |
തഥാ പ്രജാനാം കദനം വിദധുഃ കദനപ്രിയാഃ || 13 ||

പുരഗ്രാമവ്രജോദ്യാനക്ഷേത്രാരാമാശ്രമാകരാൻ |
ഖേടഖർവടഘോഷാംശ്ച ദദഹുഃ പത്തനാനി ച || 14 ||

കേചിത്ഖനിത്രൈർബിഭിദുഃ
സേതുപ്രാകാരഗോപുരാൻ |
ആജീവ്യാംശ്ചിച്ഛിദുർവൃക്ഷാൻ
കേചിത്പരശുപാണയഃ |
പ്രാദഹഞ് ശരണാൻയന്യേ
പ്രജാനാം ജ്വലിതോൽമുകൈഃ || 15 ||

ഏവം വിപ്രകൃതേ ലോകേ ദൈത്യേന്ദ്രാനുചരൈർമുഹുഃ |
ദിവം ദേവാഃ പരിത്യജ്യ ഭൂവി ചേരുരലക്ഷിതാഃ || 16 ||

ഹിരണ്യകശിപുർഭ്രാതൃഃ സമ്പരേതസ്യ ദുഃഖിതഃ |
കൃത്വാ കടോദകാദീനി ഭ്രാതൃപുത്രാനസാന്ത്വയത് || 17 ||

ശകുനിം ശംബരം ധൃഷ്ടം ഭൂതസന്താപനം വൃകം |
കാലനാഭം മഹാനാഭം ഹരിശ്ചമശ്രുമഥോത്കചം || 18 ||

തൻമാതരം രുഷാഭാനും ദിതിം ച ജനനീം ഗിരാ |
ശ്ലോഷ്ണയാ ദേശകാലജ്ഞ ഇദമാഹ ജനേശ്വര || 19 ||

ഹിരണ്യകശിപുരുവാച
അംബാംബ ഹേ വധുഃ പുത്രാ വീരം മാർഹഥ ശോചിതും |
രിപോരഭിമുഖേ ശ്ലോഘ്യഃ ശൂരാണാം വധ ഈപ്സിതഃ || 20 ||

ഭൂതാനാമിഹ സംവാസഃ പ്രപായാമിവ സുവ്രതേ |
ദൈവേനൈകത്ര നീതാനാമുനീതാനാം സ്വകർമ്മഭിഃ || 21 ||

നിത്യ ആത്മാവ്യയഃ ശുദ്ധഃ
സർവഗഃ സർവവിത്പരഃ |
ധത്തേത്സാവാത്മനോ ലിംഗം
മായയാ വിസൃജൻഗുണാൻ || 22 ||

യഥാഭസാ പ്രചലതാ തരവോഽപി ചലാ ഇവ |
ചക്ഷുഷാ ഭ്രാമ്യമാണേന ദൃശ്യതേ ചലതീവ ഭൂഃ || 23 ||

ഏവം ഗുണൈർഭ്രാമ്യമാണേ
മനസ്യവികലഃ പുമാൻ |
യാതി തത്സാമ്യതാം ഭദ്രേ
ഹൃലിംഗോ ലിംഗവാനിവ || 24 ||

ഏഷ ആത്മവിപർയാസോ
 ഹൃലിംഗേ ലിംഗഭാവനാ |
 ഏഷ പ്രിയാപ്രിയൈർയോഗോ
 വിയോഗഃ കർമസംസൃതിഃ || 25 ||

സംഭവശ്ച വിനാശശ്ച ശോകശ്ച വിവിധഃ സ്മൃതഃ |
 അവിവേകശ്ച ചിന്താ ച വിവേകാസ്മൃതിരേവ ച || 26 ||

അത്രാപ്യുദാഹരണീമമിതിഹാസം പുരാതനം |
 യമസ്യ പ്രേതബന്ധൂനാം സംവാദം തം നിബോധത || 27 ||

ഉശീനരേഷ്വഭ്യുദാജാ സുയജ്ഞ ഇതി വിശ്രുതഃ |
 സപത്തൈർനിഹതോ യുദ്ധേ ജ്ഞാതായസ്തമുപാസത || 28 ||

വിശീർണ്ണരത്നകവചം വിഭ്രഷ്ടാഭരണസജം |
 ശരനിർഭിന്നഹൃദയം ശയാനമസ്യഗാവിലം || 29 ||

പ്രകീർണ്ണകേശം ധ്വസ്താക്ഷം രഭസാ ദഷ്ടദച്ഛദം |
 രജഃകുംഠമുഖാംഭോജം ചരിന്നായുധഭൂജം മൃധേ || 30 ||

ഉശീനരേന്ദ്രം വിധിനാ തഥാ കൃതം
 പതിം മഹിഷ്യഃ പ്രസമീക്ഷ്യ ദുഃഖിതാഃ |
 ഹതാഃ സ്മ നാഥേതി കരൈരരുരോ ഭൃശം
 ഘ്നന്ത്യോ മുഹുസ്തത്പദയോരുപാപതൻ || 31 ||

രുദത്യ ഉച്ചൈർദധിതാംഘ്രിപങ്കജം
 സിഞ്ചന്ത്യ അസ്രൈഃ കുചകുങ്കുമാരുണൈഃ |
 വിസ്രസ്തകേശാഭരണാഃ ശുചം നൃണാം
 സൃജന്ത്യ ആക്രന്ദനയാ വിലേപിരേ || 32 ||

അഹോ വിധാത്രാകരുണേന നഃ പ്രഭോ
 ഭവാൻ പ്രണീതോ ദൃഗഗോചരാം ദശാം |
 ഉശീനരാണാമസി വൃത്തിഭഃ പുരാ
 കൃതോദ്യുനാ യേന ശുചാം വിവർധനഃ || 33 ||

ത്വയാ കൃതജ്ഞേന വയം മഹീപതേ
 കഥം വിനാ സ്യാമ സുഹൃത്തമേന തേ |
 തത്രാനുയാനം തവ വീര പാദയോഃ
 ശുശ്രൂഷതീനാം ദിശ യത്ര യാസ്യസി || 34 ||

ഏവം വിലപതീനാം വൈ പരിഗൃഹ്യ മൃതം പതിം |
 അനിച്ഛതീനാം നിർഹാരമർക്കോസ്തം സന്നുവർത്ത || 35 ||

തത്ര ഹ പ്രേതബന്ധുനാമാശ്രുത്യ പരിഭേദവിതം |
 ആഹ താൻ ബാലകോ ഭൂത്വാ യമഃ സ്വയമുപാഗതഃ || 36 ||

യഥ ഉവാച
 അഹോ അമീഷാം വയസാധികാനാം
 വിപശ്യതാം ലോകവിധിം വിമോഹഃ |
 യത്രാഗതസ്തത്ര ഗതം മനുഷ്യം
 സ്വയം സധർമാ അപി ശോചന്ത്യുപാർഥം || 37 ||

അഹോ വയം ധന്യതമാ യദത്ര
 ത്യക്താഃ പിതൃഭ്യാം ന വിചിന്തയാമഃ |
 അഭക്ഷ്യമാണാ അബലാ വൃകാദിഭിഃ
 സ രക്ഷിതാ രക്ഷതി യോ ഹി ഗർഭേ || 38 ||

യ ഇച്ഛയേശഃ സുജതീദമവ്യയോ
 യ ഏവ രക്ഷത്യവലുമ്പതേ ച യഃ |

തസ്യാബലാഃ ക്രീഡനമാഹുരീശിതു -

ശ്ചരാചരം നിഗ്രഹസംഗ്രഹേ പ്രഭുഃ || 39 ||

പഥി ചുതം തിഷ്ഠതി ദിഷ്ടരക്ഷിതം

ഗൃഹേ സ്ഥിതം തദ്വിഹതം വിനശ്യതി |

ജീവത്യനാമോപി തദീക്ഷിതോ വനേ

ഗൃഹേപി ഗുപ്തോന്യ ഹതോ ന ജീവതി || 40 ||

ഭൂതാനി തൈസ്തൈർനിജയോനികർമ്മഭി -

ർഭവന്തി കാലേ ന ഭവന്തി സർവശഃ |

ന തത്ര ഹാത്മാ പ്രകൃതാവപി സ്ഥിത -

സ്തസ്യ ഗുണൈരന്യതമോ നിബധ്യതേ || 41 ||

ഇദം ശരീരം പുരുഷസ്യ മോഹജം

യഥാ പൃഥഗ്ഭൂതികമീയതേ ഗൃഹം |

യഥാദൈകഃ പാർഥിവതൈജസൈർജനഃ

കാലേന ജാതോ വികൃതോ വിനശ്യതി || 42 ||

യഥാനലോ ദാരുഷു ഭിന്ന ഈയതേ

യഥാനിലോ ദേഹഗതഃ പൃഥക് സ്ഥിതഃ |

യഥാ നഭഃ സർവഗതം ന സജ്ജതേ

തഥാ പുമാൻ സർവഗുണാശ്രയഃ പരഃ || 43 ||

സുയജ്ഞോ നന്വയം ശേതേ

മൃഗാ യമനുശോചഥ |

യഃ ശ്രോതാ യോന്യവക്തേഹ

സ ന ദൃശ്യേത കർഹിച്ചിത് || 44 ||

ന ശ്രോതാ നാനുവക്തായം

മുഖ്യോപ്യത്ര മഹാനസുഃ |

യസ്ത്രിഹേന്ദ്രിയവാനാത്മാ

സ ചാൻയഃ പ്രാണദേഹയോഃ || 45 ||

ഭൂതേന്ദ്രിയമനോലിംഗാൻ ദേഹാനുച്ചാവചാൻ വിഭുഃ |

ഭജത്യുത്സൃജതി ഹൃന്യസ്തച്ചാപി സ്വേന തേജസാ || 46 ||

യാവൽലിംഗാൻവിതോ ഹ്യാത്മാ

താവത് കർമ്മ നിബന്ധനം |

തതോ വിപര്യയഃ ക്ലേശോ

മായായോഗോനൂവർത്തതേ || 47 ||

വിതമാഭിനിവേശോഽയം യദ് ഗുണേഷ്വർമദ്യഗ്വചഃ |

യഥാ മനോരമഃ സ്വപ്നഃ സർവമൈന്ദ്രിയകം മൃഷാ || 48 ||

അഥ നിത്യമനിത്യം വാ നേഹ ശോചന്തി തദ്വിദഃ |

നാൻയഥാ ശക്യതേ കർതും സ്വഭാവഃ ശോചതാമിതി || 49 ||

ലുബ്ധകോ വിപിനേ കശ്ചിത്പക്ഷിണാം നിർമിതോഽന്തകഃ |

വിതത്യ ജാലം വിദധേ തത്ര തത്ര പ്രലോഭയൻ || 50 ||

കുലിംഗമിമുനം തത്ര വിചരത്സമദ്യശൃത |

തയോഃ കുലിംഗീ സഹസാ ലുബ്ധകേന പ്രലോഭിതാ || 51 ||

സാസജ്ജത ശ്ചിചസ്തന്ത്യാം

മഹിഷീ കാലയന്ത്രിതാ |

കുലിംഗസ്താം തമാഽപ്നാ

നിരീക്ഷ്യ ഭൃശദുഃഖിതഃ |

സ്നേഹാദകൽപഃ കൃപണഃ

കൃപണാം പര്യദേവയത് || 52 ||

അഹോ അകരുണോ ദേവഃ സ്ത്രീയാദ്യകരുണയാ വിഭുഃ |
കൃപണം മാനുശോചന്ത്യാ ദീനയാ കിം കരിഷ്യതി || 53 ||

കാമം നയതു മാം ദേവഃ കിമർധേനാത്മനോ ഹി മേ |
ദീനേന ജീവതാ ദുഃഖമനേന വിധുരായുഷാ || 54 ||

കഥം ത്വജാതപക്ഷാംസ്താൻ മാത്യഹീനാൻ ബിഭർദ്യഹം |
മന്ദാഗ്യാഃ പ്രതീക്ഷന്തേ നീഡേ മേ മാതരം പ്രജാഃ || 55 ||

ഏവം കുലിംഗം വിലപന്തമാരാത്
പ്രിയാവിയോഗാതുരമശ്രുകംഠം |
സ ഏവ തം ശാകുനികഃ ശരേണ
വിവ്യാധ കാലപ്രഹിതോ വിലീനഃ || 56 ||

ഏവം യുയമപശ്യന്ത്യ ആത്മാപായമബുദ്ധയഃ |
നൈനം പ്രാപ്സ്യഥ ശോചന്ത്യഃ പതിം വർഷശതൈരപി || 57 ||

ഹിരണ്യകശിപുരുവാച
ബാല ഏവം പ്രവദതി സർവേ വിസ്ഥിതചേതസഃ |
ജ്ഞാതയോ മേനിരേ സർവമനിത്യമയഥോത്ഥിതം || 58 ||

യഥ ഏതദുപാഖ്യാത തത്രൈവാനന്തരധീയത |
ജ്ഞാതയോഽപി സുയജ്ഞസ്യ ചക്രൂർയത്സാമ്പരായികം || 59 ||

തതഃ ശോചത മാ യുയം പരം ചാത്മാനമേവ ച |
ക ആത്മാ കഃ പരോ വാത്ര സ്വീയഃ പാരക്യ ഏവ വാ |
സ്വപരാഭിനിവേശേന വിനാജ്ഞാനേന ദേഹിനാം || 60 ||

ശ്രീനാരദ ഉവാച
ഇതി ദൈത്യപതേർവാക്യം
ദിതിരാകർണ്യ സസ്സനുഷാ |

പുത്രശോകം ക്ഷണാന്ത്യകൃത്വാ
തത്തേ ചിത്തമധാരയത് || 61 ||

|| ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യം സംഹിതായാം
സപ്തമസ്കന്ധേ ദ്വിതീയോദ്യായോഃ നാമ ദ്വിതീയോദ്യായഃ ||